

VENDIM
Nr.4, datë 10.2.2012

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Bashkim Dedja	Kryetar i Gjykatës Kushtetuese
Xhezair Zaganjori	Anëtar i “ “
Petrit Plloçi	Anëtar i “ “
Vitore Tusha	Anëtare e “ “
Sokol Berberi	Anëtar i “ “
Admir Thanza	Anëtar i “ “
Altina Xhoxhaj	Anëtare e “ “
Vladimir Kristo	Anëtar i “ “

me sekretare Enina Mullaj, në datën 1.11.2011, mori në shqyrtim në seancë gjyqësore me dyer te hapura, çështjen nr. 44/19 Akti, që i përket:

KËRKUES: Leonard Luzi, përfaqësuar nga avokat Saimir Vishaj, me prokurë të posaçme.

SUBJEKT I INTERESUAR: Prokuroria e Përgjithshme, në mungesë.

OBJEKTI: Shfuqizimi, si i papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, i vendimit nr.72, datë 4.12.2009 të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda; vendimit nr.14, datë 15.2.2010 të Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda; vendimit nr.00-2010-1356 (971), datë 8.11.2010 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë (Dhomë Këshillimi).

BAZA LIGJORE: Nenet 31/a, 42/2, 43, 131/f, 134/1/g, 148 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë; neni 6 i Konventës Evropiane të të Drejtave të Njeriut (KEDNJ); ligji nr.8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoji relatorin e çështjes, Vladimir Kristo, përfaqësuesin e kërkuarit që u shpreh për pranimin e kërkesës dhe diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

Rrethanat e çështjes

1. Kërkuari është akuzuar për veprën penale të “moskallëzimit të krimit” të parashikuar nga neni 300/1 i Kodit Penal (KP).

2. Sipas kërkesës të paraqitur nga kërkuari dhe mbrojtësi i tij, nga gjykatat është proceduar me gjykim të shkurtuar.

3. Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda, bazuar në nenin 375 të Kodit të Procedurës Penale (KPP), ka çmuar të ndryshojë cilësimin juridik të veprës penale dhe me vendimin nr.72, datë 4.12.2009, ka vendosur, ndër të tjera, deklarimin fajtor të kërkuarit për veprën penale të “trafikimit të narkotikëve”, të kryer në bashkëpunim, mbetur në tentativë, parashikuar nga neni 283/a/2 dhe 22 e 23 i KP-së dhe e ka dënua atë me 9 vjet burgim. Në aplikim të nenit 406 të KPP-së ka dënua kërkuarin, përfundimisht, me 6 vjet burgim.

4. Kundër këtij vendimi ka paraqitur ankim kërkuari dhe mbrojtësi i tij, si dhe Prokuroria pranë Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda. Kjo e fundit ka kërkuar, gjatë gjykimit, heqjen dorë nga ankimi, i cili është pranuar nga Gjykata e Apelit për Krime të Rënda.

5. Gjykata e Apelit për Krime të Rënda, me vendimin nr.14, datë 15.2.2010, ka vendosur lënien në fuqi të vendimit nr.72, datë 4.12.2009 të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda.

6. Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë (Dhomë Këshillimi), me vendimin nr.00-2010-1356 (971), datë 8.11.2010, ka vendosur mospranimin e rekursit të paraqitur nga kërkuari, pasi ai nuk përmban shkaqe nga ato të parashikuara nga neni 432 i KPP-së.

Pretendimet e palëve parashtruar Gjykatës Kushtetuese

7. Kërkuesi i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese, duke pretenduar se Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda, Gjykata e Apelit për Krime të Rënda, si dhe Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, në Dhomën e Këshillimit, i kanë cenuar të drejtën për një proces të rregullt ligjor në drejtimet e mëposhtme:

7.1. *Është cenuar e drejta e mbrojtjes* pasi, me ndryshimin e cilësimit juridik të veprës penale nga ana e gjykatës gjatë procedimit me gjykim të shkurtuar, kërkuesit i është mohuar e drejta për t'u mbrojtur ndaj formulimit të ri të veprës penale.

7.2. *Është cenuar e drejta e për t'u vënë në dijeni menjëherë dhe hollësisht për akuzën e ngritur*, e sanksionuar nga neni 31/a i Kushtetutës, pasi me ndryshimin e cilësimit juridik të veprës penale nga ana e Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda, kërkuesit nuk i është komunikuar akuza për veprën e re penale, të ndryshme nga ajo e paraqitur nga prokurori në kërkesën për gjykim.

7.3. Si rezultat i dy pretendimeve të lartpërmendura, kërkuesi është dënuar pa u gjykuar. Në këtë kontekst, nëse ai do të akuzohej për veprën penale të “trafikimit të narkotikëve”, të kryer në bashkëpunim, do të kërkonte ndryshimin e llojit të gjykimit.

7.4. Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda ka gabuar duke bërë ndryshimin e cilësimit juridik të veprës penale gjatë procedimit me gjykimin të shkurtuar, pasi ajo ka aplikuar rregullat e gjykimit të zakonshëm të parashikuara në KPP (neni 375 i KPP-së) në një gjykim të posaçëm. Në këtë mënyrë ajo ka marrë rol aktiv dhe është bërë palë në proces, dhe jo subjekt për dhënien e drejtësisë.

7.5. Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda nuk ka respektuar nenin 142/1 të Kushtetutës që sanksionon detyrimin e arsyetimit të vendimit, pasi vendimi i kësaj gjykate nuk është arsyetuar në mënyrë të përshtatshme dhe është kontradiktor në lidhje me kryerjen në bashkëpunim nga kërkuesi të veprës penale të “trafikimit të narkotikëve”.

7.6. Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda ka gabuar duke bërë ndryshimin e cilësimit juridik të veprës penale, pasi ky ndryshim i shtrin efektet brenda faktit për të cilin i pandehuri akuzohet, ndërsa dy veprat penale në shqyrtim, parashikuar nga nenet 282/a/2 dhe 300 i KP-së, kanë objekte të figurës së krimit diametralisht të kundërta.

8. ***Prokuroria e Përgjithshme*** me shkresën nr.3037/3 Prot., datë 31.10.2011, drejtuar Gjykatës Kushtetuese, në mënyrë të përmbledhur ka parashtruar se:

8.1. Gjykatat e juridiksionit të zakonshëm kanë zhvilluar një proces të rregullt ligjor, duke kryer secila rolin që i përcakton Kushtetuta dhe ligji në dhënien e drejtësisë. Gjykata e Shkallës së Parë dhe ajo e Apelit për Krime të Rënda, në kuptim dhe zbatim të drejtë të nenit 11, 375, 403-406 e vijues të KPP-së dhe nenit 145/1 të Kushtetutës, në ritualin e gjykimit të shkurtuar, kanë realizuar dhënien e drejtësisë, duke bërë ndryshimin e cilësimit ligjor të veprës penale ndaj kërkuesit. Ndërsa Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, duke gjetur të pabazuara në shkaqet ligjore që parashikon neni 432 i KPP-së pretendimet e kërkuesit ndaj vendimeve të dy gjykatave, me të drejtë, dhe bazuar në nenin 433 të KPP-së, ka vendosur mospranimin e rekursit.

8.2. Kërkuesit i është garantuar e drejta e mbrojtjes, pasi vendimi i Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda që ndryshoi cilësimin juridik të veprës penale ndaj tij është apeluar dhe rekursuar nga ky i fundit. Gjykatat e juridiksionit të zakonshëm kanë vepruar në përputhje me jurisprudencën e Gjykatës Kushtetuese, e cila në vendimet nr.50, datë 30.7.1999 dhe nr. 24, datë 30.7.2003 ka përcaktuar se: *“Kuptimi në këtë mënyrë i përmbajtjes së nenit 375 të Kodit të Procedurës Penale i shërben dhënies së drejtësisë, sepse në të kundërtën ajo do të vepronte në kundërshtim me provat dhe me ligjin. Në rast se gjykata nuk do të bënte një cilësim të drejtë të veprës penale, vendimi i saj do të prishej nga gjykata më e lartë për shkak të zbatimit të gabuar të ligjit. Pra, edhe në këtë aspekt, gjykata është e detyruar të bëjë vetë ndryshimin e cilësimit të veprës kur ky është i ndryshëm nga ai i prokurorit”* dhe se *“Gjykata, duke i dhënë faktit një përcaktim juridik të ndryshëm nga ai i prokurorit, mund të bëjë që cilësimi i ri të jetë një vepër penale më e lehtë ose më e rëndë. Në rastin e fundit nuk do të thotë se rëndohet pozita e të pandehurit. Rëndimi i pozitës trajtohet në raport me shkallën më të lartë të gjykimit. Kur gjykata bën cilësimin e drejtë ligjor të veprës, pavarësisht nga karakteri i saj më i rëndë, ajo ka bërë një zbatim të drejtë të ligjit dhe duke vënë në dijeni palët u krijon atyre mundësinë për t'u ankuar ndaj vendimit”*.

8.3. Pretendimet e kërkuesit për analizë e vlerësim provash, zbatim të ligjit penal apo cilësim juridik të

veprës penale dhe zbatim të ligjit procedural penal nuk mund të jenë objekt shqyrtimi në Gjykatën Kushtetuese pasi ato nuk hyjnë në juridiksionin e saj, por kanë të bëjnë me konstatimin dhe vlerësimin e atyre çështjeve që, sipas jurisprudencës së Gjykatës Kushtetuese, janë në kompetencë të gjykatave të juridiksionit të zakonshëm.

8.4. Kërkuesi, lidhur me pretendimin e tij se: *nëse ai do të akuzohej për veprën penale të “trafikimit të narkotikëve”, të kryer në bashkëpunim, do të kërkonte ndryshimin e llojit të gjykimit*, nuk i ka shteruar të gjitha mjetet juridike sipas kërkesave të nenit 131/f të Kushtetutës, pasi ky pretendim nuk është parashtruar në ankimin dhe në rekursin e ushtruar nga kërkuesi.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

9. Gjykata Kushtetuese thekson, paraprakisht, se ajo i vlerëson pretendimet e kërkuessit në drejtim të standardeve që imponon e drejta për një proces të rregullt ligjor dhe, në kontekstin e çështjes në shqyrtim, në aspektin e detyrimeve që i ngarkon gjykatave të juridiksionit të zakonshëm respektimi i të drejtës së mbrojtjes.

10. Duke u bazuar në këto vlerësime, Gjykata Kushtetuese vëren se disa nga pretendimet e kërkuessit, përpos mënyrës së formulimit të tyre, kanë të bëjnë në thelb me themelin e çështjes që kanë pasur për gjykim gjykatat e juridiksionit të zakonshëm të lidhura me vlerësimin e provave dhe mënyrën e interpretimit dhe zbatimit të së drejtës materiale e procedurale penale (mënyra e kualifikimit të veprës penale, kuptimi juridik i veprës penale të “trafikimit të narkotikëve”, lloji i gjykimit, etj.) nga këto gjykata. Gjykata Kushtetuese ka tashmë një qëndrim të konsoliduar, sipas të cilit interpretimi i ligjit material e procedural, zbatimi i tij në çështjet konkrete, si dhe vlerësimi i fakteve dhe rrethanave janë çështje që ndajnë juridiksionin e gjykatave të zakonshme nga juridiksioni kushtetues. Kontrolli kushtetues që kjo Gjykatë ushtron ndaj vendimeve gjyqësore është i kufizuar vetëm në funksion të mbrojtjes së të drejtave kushtetuese të individit për një proces të rregullt ligjor. Problemet e interpretimit dhe të zbatimit të ligjit për zgjidhjen e çështjeve konkrete nuk përbëjnë juridiksion kushtetues, nëse ato nuk shoqërohen me cenimin e këtyre të drejtave (*shih vendimet nr.31, datë 5.7.2011; nr. 22, datë 22.7.2009 dhe nr. 14, datë 3.6.2009 të Gjykatës Kushtetuese*).

11. Gjykata Kushtetuese, po ashtu, çmon se në rastin objekt shqyrtimi, në thelb të pretendimeve të kërkuessit për cenim të së drejtës për një proces të rregullt ligjor qëndron e drejta për t’u informuar për akuzën e ngritur dhe e drejta për t’u mbrojtur, prandaj, Gjykata Kushtetuese në vijim do t’i japë përgjigje këtyre parimeve kushtetuese.

A. Në lidhje me pretendimin për cenimin e të drejtës për t’u informuar për akuzën dhe e të drejtës së mbrojtjes

12. E drejta e individit për t’u vënë në dijeni menjëherë dhe në mënyrë të hollësishme mbi natyrën dhe shkakun e akuzës kundër tij është sanksionuar nga neni 31/a i Kushtetutës dhe nga neni 6/3/a i KEDNJ-së. Ky parim kushtetues është trajtuar nga jurisprudenca shqiptare dhe ajo e Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut (GJEDNJ), në funksion të realizimit të së drejtës së mbrojtjes të të akuzuarit si dhe të garantimit të parimit të barazisë së armëve ndërmjet palës akuzuese dhe mbrojtjes. Gjykata Kushtetuese vëren se qëllimi i këtyre dispozitave është të krijojnë mundësinë për të akuzuarin të njihet paraprakisht me materialet, provat dhe rezultatet e hetimit, në mënyrë që të ushtrorë të drejtën e tij për të përgatitur një mbrojtje efektive, pra për të paraqitur argumentet në favor të tij dhe për të kundërshtuar akuzën e ngritur.

13. Në lidhje me të drejtën e mbrojtjes, Gjykata Kushtetuese në jurisprudencën e saj të konsoliduar ka theksuar se ajo duhet të jetë reale dhe efektive dhe jo vetëm teorike dhe se ushtrimi i saj nuk duhet të pengohet, por përkundrazi, gjykatat e juridiksionit të zakonshëm duhet të marrin të gjitha masat ligjore që në funksion të procesit të drejtë t’i japin mundësinë individit të bëjë mbrojtje reale, duke respektuar parimin e barazisë së armëve (*shih vendimet nr.37, datë 19.9.2011; nr.25, datë 10.6.2011; nr.5, datë 17.2.2003 dhe nr.33, datë 24.11.2003 të Gjykatës Kushtetuese*).

14. Në këtë këndvështrim, Gjykata Kushtetuese, po ashtu, ka theksuar se veçanërisht në procesin penal, barazia e armëve, kontradiktoriteti dhe lidhur ngushtë me këto, realizimi i mbrojtjes së të pandehurit, garantuar shprehimisht në nenin 31 të Kushtetutës dhe nenin 6 të KEDNJ-së, përbëjnë në vetvete elementet më thelbësore të procesit të rregullt ligjor në kuptimin kushtetues. Për respektimin e këtyre parimeve, gjykatat e juridiksionit të zakonshëm duhet të përmbushin një sërë detyrimesh, mes të cilave, sipas rastit, rëndësi të veçantë paraqet edhe njoftimi i të pandehurit apo mbrojtësit të tij ligjor për akuzën, ankimin, rekursin, ditën dhe vendin e gjykimit të çështjes, etj., me synimin që të realizohet një debat real ndërmjet akuzës dhe

mbrojtjes, gjë që ndikon në mënyrë të drejtpërdrejtë në zbulimin e së vërtetës dhe dhënien e drejtësisë nga gjykata. (shih vendimet nr. 37, datë 19.9.2011; nr. 25, datë 10.6.2011; nr. 19, datë 18.9.2008; nr. 13, datë 21.7.2008; nr. 16, datë 8.6.2006 të Gjykatës Kushtetuese).

15. Po në këtë drejtim, sipas jurisprudencës së GJEDNJ-së, qëllimi i së drejtës për t'u informuar për akuzën, i sanksionuar nga neni 6/3/a i KEDNJ-së, është që informacioni i kërkuar t'i jepet të akuzuarit në momentin e ngritjes së akuzës, ose në momentin e fillimit të procesit gjyqësor dhe është thelbësor fakti që vepra penale për të cilën dënohet një person, është ajo për të cilën ai është akuzuar (shih vendimin e GJEDNJ-së në çështjen *Pélissier dhe Sassi kundër Francës*, 25 mars 1989).

16. Nga sa më lart, Gjykata Kushtetuese vlerëson se informimi i plotë dhe i saktë për akuzat e ngritura, si dhe për kualifikimin juridik të veprës penale, duhet të konsiderohet si kusht themelor për besueshmërinë e procesit dhe për përgatitjen e duhur të një mbrojtjeje efektive, e cila është një nga garancitë themelore për realizimin e të drejtës për një proces të rregull ligjor të sanksionuar në nenin 42 të Kushtetutës dhe në nenin 6 të KEDNJ-së.

17. Duke iu rikthyer çështjes konkrete në shqyrtim, Gjykata Kushtetuese çmon se në thelb të pretendimeve të kërkuar për cenim të së drejtës për t'u informuar për akuzën e ngritur dhe së drejtës për t'u mbrojtur, qëndron e drejta e gjykatave të juridiksionit të zakonshëm për të ndryshuar cilësimin juridik të veprës penale dhe për pasojë për të dënuar të pandehurin për një vepër të ndryshme, nga ajo për të cilën është akuzuar nga prokurori në kërkesën për gjykim, kur ndërkohë nga gjykata është proceduar me gjykim të shkurtuar. Për këtë arsye Gjykata Kushtetuese sheh të arsyeshme të analizojë paraprakisht dy institutet në fjalë, si më poshtë vijon.

B. Ratio e institutit të gjykimit të shkurtuar

18. Gjykimi i shkurtuar hyn në kategorinë e gjykrimeve të posaçme, i cili është parashikuar nga nenet 403-406 të KPP-së. Gjykata, kur i pandehuri ka bërë kërkesë që të procedohet me këtë lloj gjykimi, nëse çmon se çështja mund të zgjidhet në gjendjen që janë aktet, vendos gjykimin e shkurtuar. Pra, gjykimi i shkurtuar nuk realizohet automatikisht vetëm me kërkesën e të pandehurit, por kërkon edhe miratimin e gjyqtarit, i cili mund të refuzojë kërkesën nëse mendon se është i nevojshëm një proces i mirëfilltë penal.

19. Disa nga veçoritë/elementet e “gjykimit të shkurtuar” janë vënë në dukje në vendimin unifikues të Gjykatës së Lartë nr.2, datë 29.1.2003, sipas të cilit:

a) Gjykimi i shkurtuar ka vlerë për ekonomi gjyqësore, sepse thjeshton dhe shkurton procedurat, rrit shpejtësinë dhe efektivitetin e gjykimit dhe sjell si pasojë një përfitim për të pandehurin në uljen në një 1/3 e masës së dënimit dhe mosaplikimin e dënimit me burgim të përjetshëm.

b) Ky përfitim nuk duhet kurrësi të shkojë në dëm të dhënies së drejtësisë. Pra, kërkesën e të dënuarit dhe të mbrojtësit të posaçëm të tij, gjykata e pranon vetëm atëherë, kur ajo praktikisht bindet se mund të përfundojë çështjen në gjendjen që janë aktet, pa qenë nevoja për shqyrtimin gjyqësor.

20. Në këndvështrimin kushtetues, Gjykata Kushtetuese çmon se gjykimi i shkurtuar është një gjykim i posaçëm i cili konsiston në heqjen dorë në mënyrë të vullnetshme nga i pandehuri nga disa aspekte themelore të së drejtës për një proces të rregullt ligjor, të tilla si parimi i barazisë së armëve dhe i formimit të provës në kontradiktoritet, për të përfituar një ulje dënimi. Për këtë arsye legjislatori për këtë lloj gjykimi ka parashikuar rregulla të veçanta në kreun IV të titullit VII të KPP-së (nenet 403-406), të cilave gjyqtarët duhen t'i përmbahen gjatë zbatimit të këtij gjykimi të posaçëm. Në këtë aspekt, Gjykata Kushtetuese vëren se përdorimi i rregullave të përgjithshme të gjykimit të zakonshëm në gjykimin e posaçëm bëhet, në mënyrë taksative, vetëm në rastet kur këtyre rregullave u referohen në mënyrë eksplicite dispozitat e veçanta të gjykimit të shkurtuar (p.sh. neni 406/4 i KPP-së i referohet dispozitave të kreut III të titullit VII të këtij Kodi).

21. GJEDNJ-ja ka trajtuar në disa çështje veçoritë e institutit të gjykimit të shkurtuar. Ajo, duke analizuar institutin në fjalë, ka theksuar se “*kjo procedurë paraqet avantazhe të padiskutueshme për të pandehurin: në rast dënimi, ky i fundit gëzon një ulje të dënimit* (shih vendimet e GJEDNJ-së në çështjen *Hermi kundër Italisë*, nr.18114/02, §§ 27-28 dhe në çështjen *Hany kundër Italisë*, nr. 17543/05). *Kjo procedurë gjithsesi është e shoqëruar me një lehtësim të garancive procedurale të ofruara nga e drejta e brendshme, në veçanti për sa i përket publicitetit të diskutimit si dhe mundësisë që të kërkohet paraqitja e provave dhe thirrja e dëshmitarëve* (shih vendimin e GJEDNJ-së në çështjen *Kwiatkowska kundër Italisë*, nr.52868/99). *Këto garanci përbëjnë aspekte themelore të së drejtës për një proces të rregullt ligjor të sanksionuar nga neni 6 i KEDNJ-së. Gjithsesi as teksti dhe as fryma e kësaj dispozite nuk ndalojnë që një person të heqë dorë në*

mënyrë spontane dhe të shprehur nga kjo e drejtë. Por, që të merret në konsideratë nën këndvështrimin e Konventës, kjo heqje dorë duhet të jetë e shprehur në mënyrë eksplicite dhe duhet të jetë e shoqëruar me një minimum garancish”. Në vijim GJEDNJ-ja ka çmuar se, duke kërkuar procedimin me gjykim të shkurtuar, aplikanti ka hequr dorë në mënyrë eksplicite nga të drejtat e tij për një seancë publike, të thërrasë dëshmitarët e tij në gjykim, të paraqesë prova, në këmbim të një sërë avantazheve që atij i garantohen nga legjislacioni i brendshëm (shih vendimin e GJEDNJ-së në çështjen Scoppola kundër Italisë, kërkesa nr. 10249/03).

22. Po në këtë aspekt, GJEDNJ-ja ka çmuar gjithashtu se “një i pandehur duhet të presë që Shteti të veprojë në mirëbesim dhe të ketë marrë mirë parasysh zgjedhjet procedurale të mbrojtjes, duke përdorur mundësitë e ofruara nga ligji. Është kundër parimeve të sigurisë juridike dhe të mbrojtjes të besimit legjitim të personave që janë në gjykim që Shteti mund, në mënyrë të njëanshme, të ulë avantazhet që rrjedhin nga heqja dorë e disa të drejtave që kanë të bëjnë me nocionin e procesit të rregullt. Nëse kjo heqje dorë bëhet në këmbim të avantazheve të lartpërmendura, nuk mund të konsiderohet e drejtë që, pasi autoritetet e brendshme kanë pranuar të procedojnë me gjykim të thjeshtuar, një element themelor i marrëveshjes ndërmjet Shtetit dhe të pandehurit mund të modifikohet në disavantazh të këtij të fundit, pa konsensusin e tij. Në këtë drejtim, Gjykata vëren se, nëse është e vërtetë që Shtetet kontraktuese nuk janë të detyruar nga Konventa të parashikojnë procedura të thjeshtuara, qëndron gjithsesi fakti se, kur këto procedura ekzistojnë dhe aplikohen, parimet e procesit të rregullt ligjor imponojnë që të mos privohet në mënyrë arbitrare i pandehuri nga avantazhet që me atë procedurë lidhen (shih vendimin e GJEDNJ-së në çështjen Scoppola kundër Italisë, kërkesa nr. 10249/03).

23. Gjithashtu, instituti i gjykimit të shkurtuar ka qenë shpeshherë objekt shqyrtimi i Gjykatës Kushtetuese Italiane¹, e cila, në vendimin nr.140/2010 duke bërë një analizë mbi *ratio* e këtij gjykimi, është shprehur se: “vlerësimet e të pandehurit për dobinë e gjykimeve të posaçme varen në radhë të parë ‘nga mënyra se si është përcaktuar procesi dhe vepra penale nga prokurori’. Me pasojën që kur, për ‘raste patologjike’, si gabimet ose mosveprimet e prokurorit për përcaktimin e faktit ose të veprës penale, akuza pëson një ndryshim substancial, i pandehuri duhet të rivendoset në afat për të bërë vlerësimet e duhura, me rrjedhojë, përndryshe, cenimin e të drejtës së mbrojtjes si dhe të parimit të barazisë së armëve, duke qenë se do të kishim një diskriminim sipas “ekzaktësisë ose plotësisë më të madhe ose më të vogël të vlerësimit diskrecional të rezultateve të hetimeve paraprake nga ana e prokurorit” (shih edhe vendimet nr.333/2009 dhe nr.265/1994 të Gjykatës Kushtetuese Italiane).

24. Po në vendimin e lartpërmendur, Gjykata Kushtetuese Italiane ka theksuar se: “Me kërkesën për gjykim të shkurtuar i pandehuri pranon të gjykohet me gjykimin e posaçëm në raport me akuzat e formuluar nga prokurori, e vetëm ndaj tyre ai shpreh vlerësimin e dobisë së këtij gjykimi; kështu që nuk do të ishte kushtetutshmërisht e pranueshme që ai të gjendej i detyruar nga zgjedhja e tij edhe ndaj veprave penale të reja (të ndryshme) që mund t’i ngarkoheshin”.

25. Legjislacioni italian, ku gjendet shprehimisht i sanksionuar instituti i gjykimit të shkurtuar, si gjykim “në gjendjen që janë aktet”, fillimisht përjashtonte absolutisht aplikimin e institutit të modifikimit të akuzës². Zgjedhja legjislative në fjalë është quajtur koherente me strukturën dhe qëllimet e këtij gjykimi nga Gjykata Kushtetuese Italiane në vendimin nr. 378/1997, pasi “Përjashtimi i përgjigjet një funksioni garancie për të pandehurin, si dhe një logjike shpërblyese. I pandehuri pranonte të gjykohej në gjendjen që janë aktet e mbledhura nga hetimet paraprake duke ju referuar ekskluzivisht akuzës së bërë nga prokurori, që përcakton limitet e heqjes dorë të tij nga formimi i provës në kontradiktoritet, pasi në rast akuzash për vepra penale të

¹ Modeli i institutit të gjykimit të shkurtuar në Kodin e Procedurës Penale shqiptare është huazuar nga legjislacioni italian (si pasojë e përdorimit të modelit të KPP-së italiane në hartimin e KPP-së shqiptare), prandaj Gjykata Kushtetuese e vlerëson të arsyeshme t’i referohet edhe jurisprndencës italiane në lidhje me këtë institut.

² Disiplina e gjykimit të shkurtuar në legjislacionin italian ka ndryshuar si rrjedhojë e modifikimeve të bëra me ligjin nr.479/1999 dhe me ligjin nr.144/2000. Në legjislacionin aktual italian, në ndryshim nga legjislacioni shqiptar, gjyqtari kur çmon se çështja nuk mund të zgjidhet në gjendjen që janë aktet, vendos të marrë, edhe kryesisht, prova të reja të nevojshme për vendimin. Në këtë rast prokurori mund të ndryshojë akuzën dhe i pandehuri mund të kërkojë që procedimi të vazhdojë në format e zakonshme (neni 441-bis KPP Italiane). Ndërsa në rastin kur gjyqtari çmon se çështja mund të zgjidhet në gjendjen që janë aktet, sipas nenit 441, paragrafi i parë, të KPP-së italiane, në gjykimin e shkurtuar zbatohen dispozitat e parashikuara nga ky Kod për seancën paraprake, duke përjashtuar institutin e marrjes se provave të reja nga gjyqtari dhe atë të modifikimit të akuzës.

ndryshme, konkurruese ose rrethanash rënduese, ai do të gjendej në pamundësinë për t'u mbrojtur nga zgjerimi i akuzës duke kërkuar pranimin e provave që e shfaqësojnë”.

26. Në përfundim të analizës së këtij instituti, në rastin objekt shqyrtimi, Gjykata Kushtetuese, duke u bazuar në vlerësimet e lartpërmendura, vëren se kërkuesi duke marrë në konsideratë kualifikimin e veprës penale të “moskallëzimit të krimit”, të kryer nga prokurori, si dhe duke vlerësuar dënimin e parashikuar për këtë vepër penale (në rast të deklarimit fajtor të tij nga gjykata), ka kërkuar të procedohet me gjykim të shkurtuar, në gjendjen që janë aktet, në lidhje me këtë vepër penale, duke hequr dorë kështu në mënyrë të vullnetshme nga disa të drejta kushtetuese (marrjes së provave në kontradiktoritet, etj.) në gjykim në mënyrë që të përfitojë nga avantazhet (ulja e dënimit) e përcaktuara nga legjislatori për këtë qëllim; ndërsa gjykatat e juridiksionit të zakonshëm edhe pse kanë pranuar kërkesën e kërkuarit për të proceduar me gjykim të shkurtuar në lidhje me veprën penale të “moskallëzimit të krimit”, e kanë deklaruar fajtor dhe dënuar për një vepër penale të re, më të rëndë, atë të “trafikimit të narkotikëve” duke i cenuar kështu kërkuarit të drejtën e mbrojtjes në lidhje me veprën për të cilën është deklaruar fajtor.

C. Në lidhje me ndryshimin e cilësimit juridik të veprës penale

27. Gjykata Kushtetuese vlerëson se, në rastin objekt shqyrtimi, instituti tjetër që duhet të shqyrtohet për t'u dhënë përgjigje përfundimtare pretendimeve të palëve është ai i ndryshimit të cilësimit juridik të veprës penale. Gjykata Kushtetuese, në jurisprudencën e saj, ka theksuar se ky institut mund të aplikohet nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm, gjatë gjykimit të zakonshëm, vetëm kur zbatohen në mënyrë rigorozë kërkesat e përcaktuara nga vetë Gjykata, në mënyrë të veçantë në lidhje me garantimin e realizimit të së drejtës së mbrojtjes të palëve në gjykim ndaj formulimit të ri të veprës penale. “Zbatimi në këtë mënyrë i kërkesave të nenit 375 të KPP-së, është një garanci për zhvillimin e një procesi të rregullt ligjor, duke e vënë gjykatën në rolin që i takon për dhënien e drejtësisë” (shih vendimin nr.50, datë 30.7.1999 të Gjykatës Kushtetuese).

28. Po ashtu, në lidhje me institutin në shqyrtim, GJEDNJ-ja është shprehur se “dispozitat e paragrafit 3 të nenit 6 sanksionojnë nevojën që t'i jepet një kujdes i veçantë njoftimit të “akuzës” të interesuarit. Duke qenë se akt-akuza ka një rol të rëndësishëm në procedimin penal, neni 6, paragrafi 3 i njehtë të pandehurit të drejtën që të informohet jo vetëm me motivin e akuzës, pra me faktet materiale që i atribuohen dhe mbi të cilat bazohet akuza, por edhe, dhe në mënyrë të detajuar, me kualifikimin juridik të dhënë këtyre fakteve (shih vendimin e GJEDNJ-së në çështjen Pélissier dhe Sassi kundër Francës, nr. 25444/94, § 51) dhe se “... një informacion i saktë dhe i plotë i akuzave në ngarkim të një të pandehuri pra dhe i kualifikimit juridik të veprës penale që autoritetet mund të konsiderojnë në ngarkim të tij, është një kusht i rëndësishëm për procesin e rregullt ligjor” (shih vendimin e GJEDNJ-së në çështjen Drassich kundër Italisë, kërkesa nr. 25575/04).

29. Në vijim të vlerësimeve të saj, GJEDNJ-ja institutin në fjalë e ka shqyrtuar në funksion të garantimit të së drejtës së mbrojtjes të të akuzuarit. Ajo ka theksuar se “e drejta të informohesh për natyrën dhe motivet e akuzës duhet të konsiderohet në këndvështrimin e të drejtës të të pandehurit të përgatitë mbrojtjen e tij. Nëse gjyqtarët e themelit disponojnë, kur kjo e drejtë i është njohur në të drejtën e brendshme, mundësinë për të rikualifikuar faktet, ata duhet të sigurohen që të pandehurit kanë pasur oportunitetin të ushtrojnë të drejtën e tyre të mbrojtjes në mënyrë korrekte dhe efektive. Kjo do të thotë që të pandehurit duhet të informohen në kohë të përshtatshme jo vetëm me motivet e akuzës, pra me faktet materiale që i atribuohen dhe mbi të cilat bazohet akuza, por edhe, dhe në mënyrë të detajuar, me kualifikimin juridik të dhënë këtyre fakteve ” (shih vendimin e GJEDNJ-së në çështjen Drassich kundër Italisë, kërkesa nr. 25575/04).

30. Bazuar në këto vlerësime, Gjykata Kushtetuese vëren se, në rastin objekt shqyrtimi, Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda duke bërë ndryshimin e cilësimit të veprës penale, pasi ka pranuar kërkesën e të pandehurit për të proceduar me gjykim të shkurtuar, nuk ka respektuar kërkesat e përcaktuara nga jurisprudenca shqiptare dhe ajo e GJEDNJ-së në lidhje me këtë institut. Pra, Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda nuk i ka dhënë mundësinë kërkuarit për të ushtruar të drejtën e mbrojtjes ndaj veprës së re penale (për më tepër më të rëndë).

31. Në këtë këndvështrim, Gjykata Kushtetuese rithekson qëndrimin e saj se ndonëse, gjatë gjykimit të zakonshëm, është kompetencë eskluzeve e gjykatave të juridiksionit të zakonshëm të bëjnë ndryshimin e cilësimit juridik të veprës penale, në gjykimet e posaçme, siç konsiderohet dhe gjykimi i shkurtuar, kjo e drejtë duhet të ushtrohet në përputhje me veçoritë e këtij gjykimi e, në veçanti, me faktin se për të proceduar me këtë lloj gjykimi, përveç kërkesës së të pandehurit kërkohet detyrimisht edhe vendimi/miratimi i gjyqtarit (shih paragrafin 18 të këtij vendimi). E thënë ndryshe, gjyqtari në momentin e marrjes së vendimit, në lidhje me

pranimin ose jo të kërkesës për gjykim të shkurtuar të të pandehurit, duhet të udhëhiqet jo vetëm nga parimi i ekonomisë gjyqësore (*shih paragrafin 19 të këtij vendimi*), por duhet të vendosë, kryesisht, në përputhje me parimin e drejtësisë efektive. Kjo do të thotë që ai, ndër të tjera, duhet të marrë në konsideratë edhe cilësimin juridik të veprës penale të përcaktuar nga prokurori. Si pasojë, nëse ka dyshime mbi këtë cilësim, ky element mjafton që gjyqtari të rrëzojë kërkesën e të pandehurit për të proceduar me gjykim të posaçëm dhe të vazhdojë gjykimin me procedurën e zakonshme duke respektuar kështu të gjitha parimet e procesit të rregullt ligjor, si kontradiktoriteti, e drejta e mbrojtjes, etj.

32. Nisur nga kjo premisë, në përfundim të analizës së këtyre dy instituteve, Gjykata Kushtetuese çmon se nëse gjykatat e juridiksionit të zakonshëm edhe në rastin kur procedohet me gjykim të shkurtuar, njësoj si në gjykimin e zakonshëm, do të mund të bëjnë ndryshimin e cilësimit juridik të veprës penale dhe të dënojnë të pandehurin me një masë dënimi më të rëndë se ajo e kërkuar nga prokurori, instituti do të humbiste çfarëdolloj justifikimi kushtetues, për arsye se i pandehuri, duke hequr dorë në mënyrë të vullnetshme nga disa parime kushtetuese, si parimi i barazisë së armëve dhe nga parimi i kontradiktoritetit, do të sakrifikonte të drejtat e tij kushtetuese jo vetëm pa pasur asnjë lloj përfitimi, por edhe duke marrë një dënim më të lartë nga ai që priste.

33. Nga sa më lart, Gjykata arrin në konkluzionin se, kur nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm procedohet me gjykim të shkurtuar, procedim në të cilin, duke qenë se gjykata merr në konsideratë vetëm dosjen e prokurorit, nuk ekziston mundësia e realizimit të së drejtës së mbrojtjes efektive nga i pandehuri, ndryshimi i cilësimit juridik të veprës penale nga ana e gjykatës, është në kundërshtim me qëllimin e këtij gjykimi.

34. Duke iu rikthyer çështjes konkrete në shqyrtim, Gjykata Kushtetuese çmon se kërkuesi, edhe pse është proceduar me gjykim të shkurtuar, është dënuar nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm për një vepër penale të re, më të rëndë nga ajo e përcaktuar nga prokurori në kërkesën për gjykim, pa pasur mundësinë për të ushtruar të drejtën e mbrojtjes ndaj formulimit të ri të veprës penale.

35. Si përfundim, në vijim të arsyetimit të mësipërm, Gjykata Kushtetuese vlerëson se në procesin e zhvilluar nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm është cenuar e drejta e kërkuesit për t'u mbrojtur në procesin penal, si një nga elementet thelbësore të procesit të rregullt ligjor në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës dhe nenit 6 të KEDNJ-së.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të nenit 131, shkronja “f” dhe nenit 134, pika 1, shkronja “g” të Kushtetutës, si dhe të nenit 72 të ligjit nr.8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, me shumicë votash,

VENDOSI:

- Pranimin e kërkesës.
 - Shfuqizimin, si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, të vendimit nr.72, datë 4.12.2009 të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda Tiranë; vendimit nr.14, datë 15.2.2010 të Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda Tiranë; vendimit nr.00-2010-1356 (971), datë 8.11.2010 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë (Dhomë Këshillimi).
 - Dërgimin e çështjes për rishqyrtim në Gjykatën e Shkallës së Parë për Krime të Rënda Tiranë.
- Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë pro: Bashkim Dedja (kryetar), Petrit Plloçi, Admir Thanza, Vladimir Kristo, Altina Xhoxhaj, Sokol Berberi.

Anëtarë kundër: Xhezair Zaganjori, Vitore Tusha.

MENDIM PAKICE

1. Jam kundër vendimit të shumicës për pranimin e kërkesës dhe shfuqizimin e vendimeve objekt kërkesë, për këto arsye:

2. Shumica ka arritur në përfundimin se: “Ndryshimi i cilësimit juridik të veprës penale nga ana e gjykatës së shkallës së parë, gjatë procedimit me gjykim të shkurtuar ka cenuar të drejtën e kërkuarit për t’u mbrojtur ndaj formulimit të ri të veprës penale, garantuar nga nenet 31, pika “b”, e 42 të Kushtetutës”.

3. Në thelb, arsyetimin e saj shumica e ka mbështetur në faktin se ndryshimi i cilësimit juridik të veprës penale është kompetencë ekskluzive e gjykatave të juridiksionit të zakonshëm, gjatë gjykimit të zakonshëm, ndërsa në gjykimin e shkurtuar, kjo kompetencë nuk mund të ushtrohet për shkak të veçorive të këtij gjykimi (shih § 31 dhe 33 të vendimit). Kjo edhe për arsyen se për gjykimet e posaçme, siç konsiderohet dhe gjykimi i shkurtuar, legjislatori ka parashikuar rregulla të veçanta në kreun IV të titullit VII të KPP-së (nenet 403-406), të cilave gjyqtarët duhet t’u përmbahen gjatë zbatimit të këtij gjykimi të posaçëm dhe se përdorimi i rregullave të përgjithshme të gjykimit të zakonshëm në gjykimin e posaçëm bëhet, në mënyrë taksative, vetëm në rastet kur këtyre rregullave u referohen në mënyrë eksplicite dispozitat e veçanta të gjykimit të shkurtuar si p.sh. ai i nenit 406/4 të KPP-së në dispozitat e kreut III të titullit VII të këtij kodi (shih § 20).

4. Nuk jam dakord në lidhje me argumentet mbi të cilat shumica ka vlerësuar “moskompetencën e gjykatës së zakonshme për të ndryshuar kualifikimin e veprës penale në procedimin me gjykim të shkurtuar” si për sa i takon interpretimit të kreut IV të titullit VII të KPP-së (nenet 403-406) që përcakton rregullat e gjykimit të shkurtuar, ashtu dhe veçorive të këtij gjykimi, për arsye të cilat do t’i trajtoj në vijim.

5. Në raport me arsyetimin e shumicës, e cila ka vlerësuar se “përdorimi i rregullave të përgjithshme të gjykimit të zakonshëm në gjykimin e posaçëm bëhet në mënyrë taksative vetëm në rastet kur këtyre rregullave u referohen në mënyrë eksplicite dispozitat e veçanta të gjykimit të shkurtuar” (shih § 20), mendoj se rregullat e përgjithshme të gjykimit të zakonshëm në procesin penal, duhet të zbatohen gjatë gjykimit të shkurtuar për ato aspekte që nuk janë të rregulluara nga nenet 403-406 të KPP-së, për aq sa janë të pajtueshme me këto të fundit.

6. Ky arsyetim është rrjedhojë e kuptimit të drejtë e të saktë të përmbajtjes së gjykimit të shkurtuar dhe rregullave të tij. Nëse do të pranoja arsyetimin e shumicës, do të thotë të pranoja që gjyqtarët në procedurën e gjykimit të shkurtuar duhet të zbatojnë vetëm dispozitat e posaçme, nenet 403-406 dhe 379-399 të KPP-së, të referuara në mënyrë eksplicite nga neni 406/4 i KPP-së, që janë të vetmet norma të referuara në mënyrë të shprehur.

7. Normat e posaçme, përfshi këtu dhe normat e referuara, jo vetëm nuk parashikojnë asnjë ndalim të shprehur për të zbatuar norma të tjera të KPP-së, por nuk parashikojnë as detyrim për gjykatën, që në dhënien e vendimit, t’u referohet vetëm neneve të gjykimit të posaçëm. Pikërisht, për këtë arsye, në nenin 406/4 të KPP-së përcaktohet se: “Respektohet për aq sa janë të pajtueshme dispozitat e kreut III të këtij titulli”.

8. Neni 406/4 i KPP-së është normë referuese, lejuese dhe jo veçuese apo ndaluese. Kjo do të thotë se për vetë natyrën e veçantë që ka gjykimi i shkurtuar, mund të aplikohen nenet 379 deri 399 të KPP-së, por jo domosdoshmërisht të gjitha këto dispozita, si p.sh. neni 380, që bën fjalë për provat që mund të përdoren për të marrë vendimin, pasi kjo dispozitë e kushtëzon gjykatën që të përdorë vetëm provat e verifikuara në shqyrtimin gjyqësor. Në gjykimin e shkurtuar, shqyrtimi gjyqësor, ose më saktë pjesa kryesore e shqyrtimit gjyqësor, siç është debati gjyqësor që palët ndërgjyqëse bëjnë lidhur me provat e kërkuara prej tyre, nuk lejohet, pasi vetë palët kanë preferuar që të heqin dorë nga ky debat. Nisur edhe nga formulimi i nenit 406/4 të KPP-së, që përcakton në mënyrë të shprehur “...për aq sa janë të pajtueshme...”, zbatuesit dhe interpretuesit e kësaj norme duhet ta vlerësojnë atë si lejuese dhe jo veçuese apo ndaluese për të zbatuar dispozitat e tjera të këtij Kodi.

9. Një aspekt tjetër që rezulton nga interpretimi i neneve 406/4, 375, 382 dhe 383 të KPP-së është se zbatimi i nenit 375 të KPP-së është i parashikuar në mënyrë të shprehur (ndryshe nga sa arsyetohet shumica) edhe kur gjykimi është i shkurtuar. Siç parashitova më sipër, referimi që bën neni 406/4 i KPP-së te normat e kreut III të titullit VII (nenet 379-399, KPP), do të thotë që për aq sa janë të pajtueshme, këto të fundit respektohen nga gjykata. Të gjitha këto norma përmbajnë rregulla në lidhje me dhënien e vendimit përfundimtar. Po ashtu, edhe përcaktimi që bën neni 375 (ndryshimi i cilësimit juridik të veprës) i KPP-së, se: “Me vendimin përfundimtar gjykata mund t’i japë faktit një përcaktim të ndryshëm nga ai që ka bërë prokurori ose i dëmtuari akuzues, më të lehtë ose më të rëndë, me kusht që vepra penale të jetë në kompetencën e saj”,

sjell përfundimin pa asnjë mëdyshje, qartazi, se akti procedural përmes të cilit ushtrohet kompetenca për ndryshimin e cilësimit juridik të veprës penale, është vendimi përfundimtar. Në këtë kuptim, neni 375 i KPP-së është pjesë përbërëse e normave mbi të cilat merret vendimi përfundimtar (nenet 379-399 të KPP-së) të cilat referon në mënyrë të shprehur neni 406/4 i KPP-së.

10. Po ashtu mendoj se normat që parashikon KPP-ja për gjykimin e shkurtuar parashikojnë ato rregulla që janë të veçanta e që duhen zbatuar nga gjykata gjatë kësaj procedure. Megjithatë, kjo s'është të thotë që janë të vetmet rregulla të lejueshme për t'u aplikuar në gjykimin e shkurtuar.

11. Interpretimi i shumicës e imponon gjykatën që në gjykime penale me procedurë të shkurtuar t'i referohet një grupi të kufizuar normash procedurale, që do të thotë t'i heqësh gjykatës së zakonshme detyrimin ligjor e kushtetues, për t'u udhëhequr edhe në gjykimin e posaçëm nga parimet e përgjithshme procedurale. Do të thotë të krijosh pengesa, boshllëk ligjor për gjykatën e zakonshme në ushtrimin e funksionit të saj të vetëm, që është "dhënia e drejtësisë" (sanksionuar në nenet 2, 3, 11 dhe 12 të KPP-së) në mënyrë të plotë dhe efikase, pavarësisht nga procedura e ndjekur në gjykim.

12. Të vlerësosh si të pazbatueshme në gjykimin e shkurtuar, rregullat e përgjithshme të gjykimit të zakonshëm do të thotë t'i heqësh mundësinë të gjykuarve/ të pandehurve, të parashtrijnë kërkesa në zbatim të neneve 15-23 të KPP-së, lidhur me papajtueshmërinë e gjyqtarit që gjykon çështjen dhe që garanton gjykimin nga një gjykatë e paanshme.

13. Si konkluzion, mendoj se neni 375 i KPP-së, që përcakton kualifikimin ligjor të veprës penale, nuk është i përjashtuar nga zbatueshmëria gjatë vendimmarrjes së gjykatës në një gjykim të zhvilluar me procedurë të shkurtuar.

14. Ndaj mendim të ndryshëm edhe lidhur me rolin që luajnë veçoritë e gjykimit të shkurtuar në garantimin e të drejtës së mbrojtjes, si element thelbësor i procesit të rregullt ligjor.

15. Shumica e ka vlerësuar gjykimin e shkurtuar si proces, i cili karakterizohet nga heqja dorë në mënyrë të vullnetshme nga i pandehuri nga e drejta e mbrojtjes, si dhe nga parimi i kontradiktoritetit (shih § 20); nga heqja dorë nga marrja e provave në kontradiktoritet (shih § 26). Po ashtu, duke arsyetuar se "gjykata në këtë gjykim merr në konsideratë vetëm dosjen e prokurorit", shumica ka vlerësuar se "nuk ekziston mundësia e realizimit të së drejtës së mbrojtjes efektive nga i pandehuri" dhe, për këtë shkak "ndryshimi i cilësimit juridik të veprës penale nga ana e gjykatës është në kundërshtim me qëllimin e këtij gjykimi" (shih §33).

16. E drejta për një proces të rregullt ligjor, si një nga të drejtat themelore, e sanksionuar në nenin 42 të Kushtetutës si dhe në nenin 6 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ), i garanton individit, që gjykohet në procedurë të zakonshme penale, apo të shkurtuar, të drejtën për t'u gjykuar në një proces gjyqësor që zbaton, krahas parimeve të tjera, edhe parimin e kontradiktoritetit, të barazisë së armëve, të drejtën për t'u mbrojtur, etj.

17. Në gjykimin e shkurtuar i pandehuri nuk ndalohet të heqë dorë nga disa të drejta, të përkufizuara si standarde të së drejtës për një proces të rregullt ligjor. Kjo veçori e gjykimit të shkurtuar është trajtuar edhe në jurisprudencën e GJEDNJ-së, e cila ka theksuar se: "*as teksti, dhe as fryma e nenit 6 të Konventës nuk ndalojnë që një person të heqë dorë në mënyrë spontane dhe të shprehur nga kjo e drejtë. Por, që të merret në konsideratë nën këndvështrimin e Konventës, kjo heqje dorë duhet të jetë e shprehur në mënyrë eksplicite dhe duhet të jetë e shoqëruar me një minimum garancish*" (shih vendimin e GJEDNJ-së në çështjen Scoppola kundër Italisë, kërkesa nr. 10249/03).

18. Në lidhje me procedurat që mund të reduktohen në gjykimin e shkurtuar, GJEDNJ-ja është shprehur se: "*Procedura gjatë gjykimit të shkurtuar është e shoqëruar me një lehtësim të garancive procedurale të ofruara nga e drejta e brendshme, në veçanti për sa i përket publicitetit të diskutimit, si dhe mundësisë që të kërkohet paraqitja e provave dhe thirrja e dëshmitarëve*" (shih vendimin e GJEDNJ-së në çështjen Kwiatkowska kundër Italisë, nr. 52868/99).

19. Në lidhje me avantazhet që krijon për të pandehurin gjykimi i shkurtuar, GJEDNJ-ja ka çmuar se: "*Kur procedura e gjykimit të shkurtuar ekziston dhe aplikohet, parimet e procesit të rregullt ligjor imponojnë që të mos privohet në mënyrë arbitrare i pandehuri nga avantazhet që lidhen me atë procedurë dhe që i garantohen nga legjislati i brendshëm*" (shih vendimin e GJEDNJ-së në çështjen Scoppola kundër Italisë, kërkesa nr. 10249/03).

20. Në vështrim të sa më sipër, e veçanta e gjykimit të shkurtuar konsiston në procedurat më të thjeshtuara dhe më të reduktuara, përmes të cilave zbatohen elementët e procesit të rregullt, që do të thotë se i

pandehuri lejohet në kuptimin kushtetues dhe të KEDNJ-së të heqë dorë nga disa të drejta si për sa i takon seancës publike, thirrjes së dëshmitarëve në gjykim, apo të paraqesë provat të tjera tej atyre të marra gjatë hetimeve paraprake.

21. Mendoj se heqja dorë në mënyrë eksplicite nga e drejta e mësipërme nuk mund të kuptohet si heqje dorë tërësisht nga parimi i kontradiktoritetit dhe i barazisë së armëve. Vullneti i shprehur i të pandehurit për të pranuar aktet në gjendjen që janë, si parakusht i zbatimit të këtij gjykimi, është një kërkesë e nenit 403 të KPP-së, kërkesë kjo sa formale, aq dhe substanciale. Në thelb, kërkesa për gjykim të shkurtuar shpreh, nga njëra anë, vullnetin e të pandehurit për të hequr dorë nga e drejta për seancë publike, nga thirrja e dëshmitarëve në gjykim dhe nga paraqitja e provave dhe, nga ana tjetër, nënkupton që të pandehurit nuk i mohohet e drejta për të kundërshtuar provat e paraqitura nga organi i akuzës, përmes kërkesës për pavlefshmëri ashtu dhe për papërdorshmërinë e këtyre provave, qoftë dhe në diskutimin përfundimtar. Po kështu, e drejta e të pandehurit për të parashtruar konkluzionin përfundimtar, në zbatim të nenit 405/5 të KPP-së, ndryshe nga sa argumenton shumica (shih § 26), përfshin edhe të drejtën e tij për të kundërshtuar akuzën me të cilën po gjykohet. Kjo procedurë reflekton kontradiktoritetin në gjykimin e shkurtuar, pasi gjykata nuk gjykon vetëm mbi dosjen e prokurorit, siç vlerëson shumica (shih § 33).

22. Në përfundim të këtij arsytimi mendoj se heqja dorë e të pandehurit nga të drejtat e tij për seancë publike, për thirrje të dëshmitarëve në gjykim apo për paraqitje të provave të tjera, që janë disa nga elementet që lehtësojnë, thjeshtojnë apo reduktojnë kontradiktoritetin e procesit gjyqësor, nuk e zhvesh gjykimin e shkurtuar nga kontradiktoriteti. Jo vetëm kaq, por kontradiktoriteti i reduktuar i procedurës së gjykimit të shkurtuar, që i lejon apo mundëson të pandehurit një alternativë ndryshe të gjykimit të tij penal, duhet parë si konkretizim i mbrojtjes së zgjedhur nga i pandehuri. Në këtë këndvështrim, mendoj se rregullat e gjykimit të shkurtuar, nuk sjellin kufizim apo cenim në drejtim të garantimit të të drejtës së mbrojtjes, por përkundrazi kjo procedurë në vetvete pasqyron strategjinë e mbrojtjes së të pandehurit që gjykohet me këtë procedurë.

23. Kompetenca e gjykatës për të ndryshuar kualifikimin ligjor të veprës penale, në përputhje me nenin 375 të KPP-së, vlerësoj se nuk ndikohet nga lloji i procedurës së gjykimit të çështjes, gjykim i zakonshëm apo i shkurtuar. Të pranosh të kundërtën do të thotë të konsiderosh kualifikimin e bërë nga prokurori si një avantazh të kësaj procedure. Në të vërtetë, avantazhi i vetëm që i garantohet të pandehurit në rastet kur gjykata jep vendim dënimi, është zbritja me 1/3 e dënimit. Pikërisht, ky përcaktim ligjor duhet të garantohet nga gjykata, pasi në të kundërt procesi do të ishte i parregullt.

24. Nëse gjykata vlerëson se çështja mund të gjykohet në gjendjen që janë aktet, por refuzon kërkesën e të pandehurit për gjykim të shkurtuar për shkak të dyshimeve për kualifikimin ligjor që akuza i ka bërë faktit të ndodhur (shih § 31), atëherë refuzimi vetëm për shkakun e mësipërm do të sjellë si pasojë vënien në dyshim të paanësisë objektive të gjykatës dhe mospërfitimin nga i pandehuri të zbritjes së dënimit në masën e përcaktuar nga ligji, edhe në rast rikualifikimi të veprës penale në vendimin përfundimtar. Ky arsytim nuk është në funksion të drejtësisë efektive, por në fakt cenon të drejtën e të pandehurit për të përfituar nga procedura sipas kushteve të përcaktuara në ligj, e thënë ndryshe i cenon atij të drejtën e mbrojtjes.

25. GJEDNJ-ja ka vlerësuar kompetencën e gjykatës së themelit që të rikualifikojë faktet lidhur me garantimin e mundësisë që ka i pandehuri për të ushtruar të drejtën e mbrojtjes. Në këtë drejtim ajo shprehet se: *“Nëse gjyqtarët e themelit disponojnë, kur kjo e drejtë i është njohur në të drejtën e brendshme, mundësinë për të rikualifikuar faktet, ata duhet të sigurohen që të pandehurit kanë pasur oportunitetin të ushtrojnë të drejtën e tyre të mbrojtjes në mënyrë korrekte dhe efektive* (shih vendimin e GJEDNJ-së në çështjen Drassich kundër Italisë, kërkesa nr. 25575/04).

26. Në çështjen konkrete, për të arritur në përfundime mbi respektimin apo jo të së drejtës së mbrojtjes në këtë proces, duhet vlerësuar edhe nëse kërkuesi ka pasur ose jo mundësi për të debatuar në një procedurë kontradiktore veprën penale me të cilën gjykata e shkallës së parë e kishte dënuar pas një kualifikimi të ndryshëm nga ai akuzës, mbi të cilin është deklaruar fajtor dhe dënuar.

27. Legjislacioni ynë procedural (neni 406/3 i KPP-së) lejon dhe mundëson të drejtën e të pandehurit për t’u ankuar ndaj vendimit përfundimtar të gjykatës (përfshi dhe rikualifikimin) të dhënë në një gjykim të shkurtuar si në gjykatën e apelit, ashtu edhe në Gjykatën e Lartë (neni 432 i KPP-së). Po ashtu, neni 441, pika 1, shkronja “b” i KPP-së lejon rikualifikimin ligjor të veprës penale edhe në Gjykatën e Lartë, e cila urdhëron kthimin e akteve për rishqyrtim, bazuar në nenin 443 të KPP-së. Pra, edhe ligji ynë procedural i ka hapësirat e nevojshme për të respektuar të gjitha të drejtat e palëve në proces, sidomos ato të të akuzuarit, duke i dhënë mundësinë këtij të fundit të mbrohet lidhur me cilësimin e ri juridik të veprës penale.

28. Në rastin konkret, kërkuesi ka kundërshtuar vendimin e Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda në Gjykatën e Apelit dhe po ashtu ka paraqitur rekurs në Gjykatën e Lartë. Në thelb, ai ka kundërshtuar rikualifikimin ligjor që gjykata i ka bërë veprës penale. Pra, i dënuari, me ndihmën e mbrojtësit të zgjedhur prej tij, siç ka pohuar dhe vetë para Gjykatës Kushtetuese, i ka përdorur të gjitha mjetet juridike penale për të mbrojtur të drejtat e tij.

29. Shumica arsyeton se ndryshimi i kualifikimit nuk mund të bëhet në gjykimin e shkurtuar në shkallë të parë, duke mos vlerësuar nëse i pandehuri e ka pasur mundësinë të ushtrojë të drejtën e ankimit për të garantuar mbrojtjen ndaj kualifikimit të ri ligjor. Është me rëndësi të theksohet se vendimi i GJEDNJ-së në çështjen Drassich kundër Italisë, ka trajtuar një situatë krejtësisht të ndryshme nga rasti në shqyrtim, pasi rikualifikimi i veprës penale është bërë për herë të parë në Gjykatën e Kasacionit. Vlerësoj se ky vendim duhej t'i shërbente shumicës si referencë për standarde që lidhen me fakte tërësisht të ngjashme dhe jo për kontekste të ndryshme, siç është edhe rasti objekt shqyrtimi.

30. Vendimi i mësipërm i GJEDNJ-së, që ka konstatuar shkelje në të drejtën e mbrojtjes së aplikantit, shprehet: *“Gjykata konstaton në tërësi se rikualifikimi i kundërshtuar ka ndodhur në momentin e gjykimit të çështjes në Gjykatën e Kasacionit në dhënien e vendimit prej saj. Për më tepër, nuk rezulton që prokurori ose ndonjë nga gjyqtarët në përbërje të trupit gjykues të një juridiksioni të lartë të kenë ngritur mundësinë për ricilësimin e fakteve të çështjes në një shkallë të mëparshme të procedimit. Në këto kushte, nuk është vendosur apo përcaktuar që kërkuesi të jetë paralajmëruar për mundësinë e një rikualifikimi të akuzës së ngritur ndaj tij, dhe aq më pak që ai të ketë pasur mundësinë të debatojë në një procedure kontradiktore akuzën e re”* (shih vendimin e GJEDNJ-së në çështjen Drassich kundër Italisë, kërkesa nr. 25575/04 paragrafi 36).

31. Përfundimisht, mendoj se rikualifikimi juridik i veprës penale mund të bëhet nga gjykata me vendimin përfundimtar, si në gjykimin e zakonshëm, ashtu dhe në atë të shkurtuar, pasi nuk cenon të drejtën e kërkuesit për t'u mbrojtur në procesin penal. Nga sa më lart, jam e mendimit se ndryshimi i cilësimit juridik të veprës penale gjatë procedimit me gjykim të shkurtuar nuk ka cenuar të drejtën e kërkuesit për një proces të rregullt ligjor.

Anëtare: Vitore Tusha.